

Vereniging
Transmurale
Zorg sterk in
verbinden

Jaarplan 2024

Programma Palliatieve Zorg

In 2021 zijn 170.051 mensen overleden in Nederland, waarvan 7.374 mensen in regio Haaglanden. In Nederland zijn 6 op de 10 sterfgevallen verwacht. Voor regio Haaglanden komt het neer op 4.426 inwoners die in 2021 een verwacht overlijden hadden (Palliaweb, 2023). Deze inwoners hebben in meer of mindere mate behoefte aan palliatieve zorg die aansluit op hun (culturele) wensen en behoeften. Het bieden van deze zorg is noodzakelijk om in de laatste fase van het leven de patiënt en naasten zo'n hoog mogelijke kwaliteit van leven te geven. [Het Kwaliteitskader palliatieve zorg Nederland](#) geeft een eenduidig beeld van wat verstaan wordt onder goede palliatieve zorg. In dit jaarplan worden activiteiten in de regio Haaglanden beschreven, waarmee de netwerkleden de palliatieve zorg naar een zo hoog mogelijk niveau willen tillen. Dit jaarplan is gebaseerd op het [Meerjarenbeleidsplan Palliatieve Zorg 2022 – 2025](#) en het [Nationaal Programma Palliatieve Zorg II \(NPPZ II\)](#). Het jaarplan van het Programma Palliatieve Zorg wordt uitgevoerd door het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden, bestaand uit 27 zorg- en welzijnsorganisaties. Per ambitie worden projecten (van tijdelijke aard met een kop en een staart) en activiteiten (continu terugkerende acties) genoemd. Alle uitgevoerde projecten en activiteiten zijn terug te vinden in de [kennisbank](#) van Vereniging Transmurale Zorg.

Missie (Het bestaansrecht)

Het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden staat voor het verbeteren van de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van palliatieve zorg in regio Haaglanden. De wensen en behoeften van de patiënt en diens naasten staan daarbij centraal. We doen dit door zorg en welzijnsorganisaties samen te brengen op de inhoud om van daaruit te komen tot (regionale) samenwerkingsafspraken.

Visie (De toekomstdroom)

De palliatieve patiënt en diens naasten ervaren goede palliatieve zorg, welke aansluit op hun wensen en behoeften. Het Netwerk Palliatieve Zorg verbindt de organisaties en stimuleert het gesprek tussen de verschillende organisatie-niveaus. We dragen daarmee bij aan betere netwerkzorg en passende ondersteuning binnen de regio Haaglanden. Er worden voor de komende jaren afspraken gemaakt op geprioriteerde thema's. Het resultaat van onze inzet wordt getoetst aan het effect op de kwaliteit van leven van palliatieve patiënten en diens naasten in de regio, en op de betaalbaarheid en ervaren kwaliteit van zorg (triple aim).

Het netwerk voert op basis van vier kernfuncties haar activiteiten uit:

1. Coördineren

Het geheel aan activiteiten om samenwerking te bevorderen en een eenduidig regionaal beleid te creëren.

2. Informeren

Informatievoorziening voor de leden van het netwerk over regionale en landelijke ontwikkelingen op het gebied van de palliatieve zorg.

3. Signaleren

Het ophalen van knelpunten en goede voorbeelden. Op basis daarvan zoeken naar oplossingen, deze uitvoeren en weer bijstellen.

4. Faciliteren

Het faciliteren van projecten, scholings- en informatiebijeenkomsten die gericht zijn op samenhang en kwaliteit van palliatieve zorg.

Ambitie 1

Vroegtijdige zorgplanning

Tijdig spreken over wensen, waarden en behoeften van de patiënt en de naasten. Door tijdig in gesprek te gaan, is het mogelijk om de zorg en ondersteuning af te stemmen op de patiënt en de naasten. Dit brengt rust voor de patiënt en de naasten in een toch al zware en emotionele periode, zodat er zoveel mogelijk kwaliteit is van leven tot het einde en op betekenisvolle manier afscheid genomen kan worden.

- **PaTz-groepen:** De methodiek 'PaTz' (Palliatieve Thuiszorg) helpt om de samenwerking tussen zorgverleners en de deskundigheid rond palliatieve zorg bij patiënten thuis te verbeteren. In een PaTz-groep komen huisartsen, (wijk)verpleegkundigen en een consulent palliatieve zorg samen om de situatie van palliatieve patiënten thuis te bespreken. Soms wordt deze groep uitgebreid met andere deskundigheid, zoals apothekers, geestelijke verzorgers, vrijwilligerszorg of medisch specialisten. Deze samenwerking draagt bij aan een proactief zorgbeleid. We behouden de bestaande PaTz-groepen in de regio en maken ons hard voor de oprichting van nieuwe PaTz-groepen. Daarnaast zullen we gesprekken voeren om de deelname aan PaTz structureel bekostigd te krijgen.
- **Campagne palliatieve zorg voor burgers:** Palliatieve zorg is generalistische zorg en dient voor alle palliatieve patiënten beschikbaar te zijn. Vaak is het begrip 'palliatieve zorg' nog onvoldoende bekend en beperkt het zich tot het idee dat dit de zorg is die enkel in de laatste dagen van het leven van een palliatieve patiënt geboden wordt. Om de bewustwording over palliatieve zorg te vergroten onder burgers, voeren we in samenwerking met de netwerkleden een campagne. Als burgers zich meer bewust zijn van palliatieve zorg ontstaat er meer ruimte voor vroegtijdige zorgplanning en kan de zorg afgestemd worden op de (culturele) wensen en behoeften van patiënten en naasten.
- **Huisbezoeken in de palliatieve fase:** Huisbezoeken maken het mogelijk om (verpleegkundige) ondersteuning en continuïteit te bieden aan patiënten en naasten. De huisbezoeken worden afgelegd door een aantal thuiszorgorganisaties en kunnen aangevraagd worden door de huisarts, de patiënt of de naasten. Het doel is tijdig signaleren en opvangen van problemen die samenhangen met de palliatieve fase, voortgang van de ziekte en/of de palliatieve behandeling. De herimplementatie (2023) zetten we voort, waarbij extra aandacht geschonken wordt aan de financiering, de gestelde voorwaarden voor aanbieders van de huisbezoeken en de borging voor de toekomst.
- **Palliatieve Kit:** In 2023 is de Palliatieve Kit geïmplementeerd. Deze kit bevat veel gebruikte hulpmiddelen en medicijnen en zorgt voor meer rust bij patiënten en naasten in de laatste fase van het leven. De kit kan worden aangevraagd door huisartsen bij twee apotheken in Den Haag. In 2024 besteden we aandacht aan het vergroten van de bekendheid, de financiering, uitbreiding van de regio (andere gemeenten) en de borging.
- **Verkenning Advance Care Planning:** Advance Care Planning (ACP) is een proces waarbij de patiënt, naasten en de behandelend arts wensen, doelen en voorkeuren voor zorg rond het levenseinde bespreken en vastleggen. Dit wordt gedaan vóór het moment dat de patiënt zelf niet meer in staat is om beslissingen te nemen. Door ACP toe te passen en mee te nemen in de overdracht kan de zorg afgestemd worden op de wensen en behoeften van de patiënt en de naasten en kunnen acute situaties grotendeels voorkomen worden. ACP is steeds vaker beschreven in diverse richtlijnen. De (toekomstige) personeelstekorten in de zorg en de toenemende vraag naar palliatieve zorg benadrukt het belang van ACP. We zullen een verkenning uitvoeren naar ACP, waarbij alle verschillende lijnen van de zorg betrokken worden. Hierbij wordt inzicht verkregen in het beleid en de uitvoering van ACP door de netwerkleden en worden knelpunten blootgelegd.

Ambitie 2

Eigen regie en samen beslissen

De patiënten en naasten centraal stellen in de zorg is ons uitgangspunt. Inzicht in de wensen, waarden en behoeften maakt duidelijk wat mensen echt belangrijk vinden en waar prioriteit aan gegeven dient te worden. De zorgverleners dienen daarbij oog te hebben voor de informatiebehoefte van de patiënt en de naasten, zodat goede, tijdige en op de behoeften afgestemde informatie verleend kan worden over palliatieve zorg. Als de patiënt en de naasten weten waar zij prioriteit aan wensen te geven, is het makkelijker om zelf regie te nemen en samen met de betrokken zorgverleners te beslissen over de behandeling en het ondersteuningsaanbod.

- **Zorgpad Palliatieve Zorg:** Er is een Zorgpad ontwikkeld die de route inzichtelijk maakt die een patiënt en de naasten lopen vanaf de signalering van de palliatieve fase tot en met de nazorg. Over iedere fase wordt informatie gegeven en verwezen naar richtlijnen, handreikingen, andere hulpmiddelen en lokale zorg- en welzijnsaanbieders. In 2024 zetten we ons in voor de implementatie en borging van het Zorgpad.
- **Internationale dag van de Palliatieve Zorg:** Rond de internationale dag van de Palliatieve Zorg (tweede zaterdag van oktober) vinden er veel regionale activiteiten en initiatieven plaats voor burgers en zorgverleners. Vanuit het netwerk wordt een overzicht van deze activiteiten en initiatieven gecreëerd. Daarnaast worden de netwerkleden gestimuleerd om rond deze dag activiteiten te organiseren.

Overige activiteiten

Hieronder vindt u een aantal activiteiten die continu worden uitgevoerd.

- **Informatievoorziening:** Er wordt zorg gedragen voor een goede informatievoorziening voor zorgverleners, patiënten en naasten. Hiervoor is een informatiegids beschikbaar, deze houden we met elkaar up-to-date. Daarnaast houden we via de Palliatieve ZorgZoeker een overzicht bij van het regionale aanbod. Overige informatie wordt verspreid via de website, LinkedIn en nieuwsbrief, waarbij zo nodig verwezen wordt naar landelijke bronnen.

Ambitie 3

Kwaliteit van palliatieve zorg

Er wordt kwalitatief goede palliatieve zorg geleverd aan patiënten en naasten is ons uitgangspunt. Als je als patiënt palliatieve zorg nodig hebt, wil je er blind op kunnen vertrouwen dat deze zorg van hoge kwaliteit is. Dat betekent dat de zorg effectief en veilig moet zijn en aansluit op de wensen, waarden en behoeften van de patiënt en de naasten. De kwaliteit van zorg kan pas verbeterd worden als teruggekeken wordt naar hoe de zorg eerder geboden is, daarvan geleerd wordt en er vervolgens verbeteringen worden doorgevoerd.

- **Scholingsbijeenkomsten:** Scholing kan leiden tot nieuwe inzichten, welke vervolgens in de praktijk worden toegepast. Netwerkliden stellen daartoe een eigen scholingsplan op, waarin ze vastleggen welke (extra) kennis en vaardigheden de organisatie, de medewerkers en de vrijwilligers nodig hebben. De netwerkliden worden gestimuleerd om palliatieve zorg in deze scholingsplannen in te bedden. Scholing draagt bij aan het verbeteren van de kwaliteit van palliatieve zorg. Daartoe wordt georganiseerd:
  - Het jaarlijks symposium palliatieve zorg
  - Twee casuïstiekbesprekingen voor verpleegkundigen
  - De basisscholing palliatieve zorg voor verpleegkundigen (i.s.m. LUMC)
  - De basisscholing voor verzorgenden (incompany i.s.m. de netwerkliden)
- **Specialistische deskundigheid palliatieve zorg:** Palliatieve zorg is generalistische zorg, waarmee alle zorgverleners geacht worden deze zorg te kunnen bieden. Zo nodig moet afstemming plaats kunnen vinden met in palliatieve zorg gespecialiseerde zorgverleners. In 2022/2023 is een verkenning uitgevoerd naar de beschikbaarheid van specialistische deskundigheid palliatieve zorg in de regio Den Haag, Leiden, Gouda en Delft. Bestaande deskundigheid, waaronder in de Helpdesk Palliatieve Zorg Haaglanden, zullen we beter positioneren. Daarnaast zullen we, vanwege de (toekomstige) personeelstekorten in de zorg en de toenemende vraag naar palliatieve zorg, inzetten op een goede (regionale) organisatie van specialistische deskundigheid en passende bekostiging.
- **Oog voor naasten en nabestaanden:** Naasten spelen een sleutelrol in het bieden van ondersteuning en zorg aan hun dierbaren met een levensverkortende aandoening of kwetsbaarheid. De rol van de naasten zal naar verwachting de komende jaren groeien door de (toekomstige) personeelstekorten in de zorg en de toenemende vraag naar palliatieve zorg. Om organisaties en zorgverleners handvatten aan te reiken in het begeleiden van naasten en nabestaanden, geven we een vervolg aan het implementatieproject ON2 (2021-2023). Netwerkliden en zorgverleners, die aan het implementatieproject hebben deelgenomen, zullen hun ervaringen delen. Daarnaast bieden we ondersteuning aan geïnteresseerden bij de implementatie van de methodiek ON2.
- **Versterking regionale samenwerking levensvragen:** De laatste levensfase roept bij veel patiënten en hun naasten levensvragen op. Vaak vinden mensen zelf een weg om met deze levensvragen om te gaan en soms is er behoefte aan extra ondersteuning. Om deze ondersteuning te verbeteren worden de behoeften van patiënten en naasten in kaart gebracht, wordt een sociale kaart ontwikkeld op het gebied van zingeving, worden kennis en vaardigheden vergroot en wordt betere samenwerking nagestreefd middels het ZonMw-project 'Goede zin'.

Ambitie 4 Transmurale samenwerking

Zorgverleners en organisaties werken moeiteloos met elkaar samen is ons uitgangspunt. Palliatieve zorg is bij uitstek multidisciplinaire zorg en vraagt om goede samenwerking tussen de verschillende zorgverleners en organisaties. De zorg is afgestemd op de wensen, waarden en behoeften van de patiënt en de naasten en wordt verleend op basis van afspraken over samenwerking tussen de zorgverleners en organisaties. Het is van essentieel belang dat relevante kennis op het juiste moment bij alle partijen bekend is. Het gaat daarbij niet enkel om medische kennis, maar zeker ook over psychosociale en spirituele aspecten.

- **Overdracht tussen zorgorganisaties:** Het project (2023), om de overdracht te verbeteren tussen de 1^e en de 2^e lijn, zetten we voort. Een goede overdracht zal bijdragen aan het bieden van kwalitatief goede palliatieve zorg in de thuissituatie, welke aansluit op de (culturele) wensen en behoeften van de palliatieve patiënt en de naasten. Een goede overdracht zal tevens leiden tot minder spoedvisites, minder bezoeken aan de SEH en onnodige heropnames in het ziekenhuis.
- **Inzicht in vraag en aanbod palliatieve bedden:** Door inzicht te creëren in de vraag en het aanbod, kan met de netwerkleden gekeken worden of de juiste zorg en expertise aanwezig is in de regio. Er wordt een rapport opgeleverd waarin de vraag en het aanbod zichtbaar wordt.
- **Samenwerking met andere netwerken:** De samenwerking met het Netwerk Dementie Haaglanden, het ALS-netwerk Haaglanden en het Netwerk Integrale Kindzorg Holland-Rijnland wordt voortgezet. De mogelijkheid voor een soortgelijke samenwerking met het ParkinsonNet Haaglanden zullen we verkennen. Samenwerking met andere netwerken biedt de mogelijkheid om kennis uit te wisselen, zodat palliatieve zorg beter ingebed wordt in de zorg die patiënten en naasten ontvangen.

Overige activiteiten

Hieronder vindt u een aantal activiteiten die continu worden uitgevoerd.

- **Programma-overleg Palliatieve Zorg:** Vier keer per jaar organiseren we een Programma-overleg, zodat netwerkleden in gezamenlijkheid kunnen nadenken en spreken over de voortgang van lopende projecten uit het jaarplan, de benodigde samenwerking en de benodigde verbeteringsprocessen.

Ambitie 5

Doorontwikkeling Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden

Een netwerk dat partijen verbindt en staat voor verbetering van de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van palliatieve zorg in de regio Haaglanden is ons uitgangspunt. Het netwerk functioneert als centraal loket voor de regio waar vragen gesteld kunnen worden, kennis gedeeld kan worden en regionale samenwerkingsafspraken gemaakt kunnen worden. De netwerkleden komen zowel 'halen' als 'brengen' en zijn als mede-eigenaren gezamenlijk verantwoordelijk voor het succes van het netwerk.

- **Netwerkevaluatie uitvoeren:** In 2023 is een netwerkevaluatie uitgevoerd, welke geleid heeft tot een rapportage. Deze rapportage heeft inzichtelijk gemaakt wat goed gaat in de samenwerking en wat beter kan. De uitkomsten zijn nabesproken en hebben op verschillende wijze navolging gekregen. De netwerkevaluatie zal in 2025, als het Meerjarenbeleidsplan Palliatieve Zorg 2022 – 2025 afloopt, opnieuw uitgevoerd worden. Om de aandacht op de vervolgacties niet te laten verslappen, zullen we in 2024 een kleinschalige tussenevaluatie uitvoeren.
- **Analyse aansluiting activiteiten palliatieve zorg - IZA:** Het Integraal Zorgakkoord (IZA) heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. In de regio Haaglanden hebben zorgverzekeraars, gemeenten en zorg- en welzijnsaanbieders in gezamenlijkheid een regiobeeld geformuleerd. Dit regiobeeld zal leiden tot een regioplan, waarin activiteiten beschreven staan om tot impactvolle transformaties te komen. Om overlap te voorkomen, zullen we een analyse uitvoeren naar de bestaande activiteiten van het netwerk en de nog te vormen activiteiten van het regioplan. Daarnaast zullen we bepalen welke activiteiten nog ontbreken op het gebied van de palliatieve zorg om als netwerk een blijvende bijdrage te leveren aan de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de palliatieve zorg in regio Haaglanden.

Overige activiteiten

Hieronder vindt u een aantal activiteiten die continu worden uitgevoerd.

- **Adviesraad Palliatieve Zorg:** Zorg- en welzijnsorganisaties die actief zijn op het gebied van de palliatieve zorg kunnen lid worden van het netwerk. Voor partijen die geen zorg- of welzijnsaanbieder zijn, bestaat deze mogelijkheid niet. Belangrijke stakeholders, zoals een vertegenwoordiging van patiënten en naasten, gemeenten en zorgverzekeraars kunnen daarom zitting nemen in de Adviesraad. Deze Adviesraad kan gevraagd en ongevraagd advies geven op het gebied van de palliatieve zorg, vanuit de ervaring en kennis die de afzonderlijke leden van de Adviesraad hebben. We faciliteren ten minste drie bijeenkomsten.
- **Samenwerking Propallia:** Consortium Propallia is het bovenregionale samenwerkingsverband in de regio noordelijk Zuid-Holland op het gebied van (zorg)praktijk, onderwijs en onderzoek. In het kader van het NPPZ II zal tot 2027 samenwerking plaatsvinden op de thema's onderwijs, oog voor naasten en nabestaanden, proactieve zorgplanning en samenwerking en consultatie. Het bovenregionale samenwerkingsverband zal ondersteunend zijn aan de regionale uitvoering van het netwerk.
- **Aansluiting landelijk beleid:** Om partijen volledig te kunnen informeren over landelijke ontwikkelingen en regionale signalen op landelijk niveau af te geven, is deelname aan diverse overleggen noodzakelijk. Het gaat dan o.a. om overleggen tussen de netwerkcoördinatoren van de vijf grootste netwerken uit het land, bijeenkomsten van PZNL en bijeenkomsten van de landelijke vereniging voor Netwerken Palliatieve Zorg.
- **Bedrijfsvoering:** Om het netwerk in stand te houden, dienen diverse activiteiten op de bedrijfsvoering uitgevoerd te worden. Het gaat hierbij om activiteiten als het verantwoorden van de netwerksubsidie 2023, het opstellen van een jaarverslag 2023, het voeren van de financiële administratie over het lopende kalenderjaar, het opstellen van het jaarplan 2025 en het aanvragen van de netwerksubsidie 2025.